

Udkast til referat af møde i det
udenrigspolitiske navn onsdag den
2. februar 1949 kl. 16,00.

Original + 2 kodelag.

Dette er referentens - sekretær H.H. Mathiesens - udkast til referat. Der er tilsyneladende ikke skrevet noget endeligt referat. I marginen har udenrigsråd Brun skrevet sine rettelser og tilføjelser, som her gengives i tekstboks med grå baggrund ligesom denne.
Referatet af mødets hovedpunkt - forhandlingerne om et skandinavisk forsvarsforbund - begynder på side 5. midtfor.

Til stede var:

Statsministeren,

Udenrigsministeren,

Forsvarsministeren,

Folketingsmand Jul. Bomholt,

" Alsing Andersen,

" Gustav Pedersen,

" Frode Jakobsen,

" Harald Petersen,

" Bertel Dahlgaard,

" Edvard Sørensen,

" Jørgen Gram,

" Thorkil Kristensen,

" Ole Bjørn Kraft,

" Jørgen Jørgensen,

" Viggo Starcke,

Landstingsmand Alfred Kristensen,

" K.K.Steincke,

" Hans Hansen,

" Hauch,

" Stensballe,

" Jørgen Jørgensen,

Ambassadør Henrik Kauffmann,

Lensgreve Reventlow,

Kammerherre Kruse,

Minister Monrad-Hansen,

Minister Hvass,

Direktør Dahl,

Udenrigsråd Brun,

Sekretær Mathiesen.

Bomholt åbnede mødet og gav ordet
til Udenrigsministeren.

Udenrigsministeren ville gerne, før
han gik over til spørgsmålet om de skan-
dinaviske forsvarsforhandlinger, omtale
et par andre spørgsmål.

For det første havde Ø.K. meddelt Udenrigsministeriet, at det ville være i dansk interesse, såfremt der blev akkrediteret en gesandt på Philippinerne. Udenrigsministeriet ^{havde} var for sit vedkommende enig heri og anså et sådant skridt for at have betydning for danske exportinteresser, og han ville foreslå, at gesandten i Kina ^{af Kina} blev akkrediteret i Manila, ^{hvis det kan ske uden at det forvolder de økonomiske og sociale forhold i} Bomholt konstaterede, at der ikke var bemærkninger at gøre hertil.

Udenrigsministeren meddelte derefter, at han havde modtaget et privat brev fra den norske udenrigsminister, der på den norske regerings vegne takkede den danske regering og rigsdag for gæstfriheden under det nordiske møde i København. Udenrigsministeren havde ikke ønsket at offentliggøre dette brev, da der ikke var modtaget lignende fra svensk side.

Heri var alle enige. ^{Statsministeren henviser til en telegraf fra Oslo - Nordt.} Endelig ønskede Udenrigsministeren

at gøre nogle bemærkninger om det den 28. januar stedfundne almindelige udenrigsministermøde i Oslo. Udenrigsministeren ville kun fremdrage enkelte punkter og nævnte bl.a., at man på mødet havde drøftet De Forenede Nationers Generalsekretærs forslag om en vagtstyrke for De Forenede Nationer. Under mødet var blevet behandlet spørgsmålet vedrørende dennes størrelse, sammensætning, rekruttering, anbringelse, uddannelse o.s.v. Man havde

endvidere drøftet spørgsmålet vedrørende flygtningene i Palæstina. De nordiske lande havde hver for sig modtaget en anmodning om at deltage i en hjælpeaktion, hvis omkostninger androg 32 mill.\$, hvoraf den på Danmark faldende andel ville udgøre 1.216.000 kr./ Udenrigsministeren havde under mødet oplyst, at Dansk Røde Kors og Red Barnet havde påtaget sig at bespise 10.000 flygtninge; til denne hjælpeaktion, som ville medføre en udgift på 1.210.000 kr., ville der blive ydet statsbidrag, og man ville fra dansk side gøre gældende, at dette beløb burde fradrages Danmarks andel i F. N. Hjælpen.

Fra norsk side havde man påtænkt hjælpeforanstaltninger ^(sammen med Norges Andel, for omfang) af mindre omfang.

Et andet spørgsmål vedrørende Palæstina var også blevet behandlet på Udenrigsministermødet, nemlig spørgsmålet om staten Israel.

Der var i Oslo opnået enighed om, at tiden nu var inde til, at de nordiske lande burde anerkende Israel de facto, og det samme var tilfældet for Frankrigs vedkommende. ~~Ligesom for~~ [Hollands].

Fra dansk side var det blevet påtænkt at lade denne anerkendelse finde sted ved at sende et telegram til Israels ^{udenrigs} statsminister, hvori det meddeltes, at Danmark anerkendte Israel de facto. Det var tanken at sende dette telegram endnu i aften efter afslutningen af nævnsmødet.

Udenrigsministeren nævnede endvidere,

Her samme Percentats som
Hjælpebidraget i LNO kan
accepteres

/ anerkendelse af

/ påtænkt England anerkende landet.
England harde nu anerkendt de
facto

at man på mødet havde drøftet ~~spørgsmålet~~
Italiens kolonier og den indonesiske kon-
flikt, ligesom spørgsmålet om sammensæt-
ningen af delegationen til anden del af
De Forenede Nationers 3. plenarforsamling
i New York til foråret var blevet drøftet.
Norge havde været stemt for ikke at sende
nogen særlig ^{den}delegation; Sverige overvejede
at sende et par politikere; fra dansk side
var det blevet nævnt, at den delegation,
der havde deltaget i forsamlingen i Paris,
formelt var udnævnt også til anden del
af plenarforsamlingen. Endelig havde man,
oplyste Udenrigsministeren, på mødet drøf-
tet det rejste forslag om dannelsen af et
europæisk konsultativt råd og forsamling.

Udenrigsministeren oplyste, at det
var tanken, at der skulle dannes et råd
bestående af repræsentanter for regerin-
gerne i de lande, som deltager i Marshall-
samarbejdet, samt en forsamling bestående
af repræsentanter for disse landes parla-
menter. Man havde på mødet bl.a. drøftet
de spørgsmål, som stod i forbindelse med,
hvilket mandat disse repræsentanter skulle
have, og hvorledes afstemningerne skulle
finde sted. Der havde været enighed mellem
udenrigsministrene om, at de nordiske
lande burde deltage i dette samarbejde.

Kraft henstillede, at man under hen-
syn til den knappe tid snarest muligt gik
over til det vigtigste punkt på dagsordenen,
nemlig drøftelsen af det skandinaviske
forsvarsforbund.

Bomholt konstaterede, at man kunne tage den forestående anerkendelse af Israel til efterretning, at man kunne tiltræde, at F.N.delegationen ville blive sammensat i overensstemmelse med den hidtil fulgte fremgangsmåde; ~~samt at der forsåvidt angik det europæiske konsultative råd~~ ^(konstitueret formentlig, at der) blev udarbejdet et kort memorandum til brug for nævnets medlemmer.

Udenrigsministeren fandt, at dette ville være en praktisk fremgangsmåde og gik herefter over til spørgsmålet om det skandinaviske forsvarssamarbejde.

Udenrigsministeren oplyste, at man i Oslo havde haft adskillige drøftelser med de norske og svenske ministre, og der var i det væsentlige opnået enighed mellem ministrene om, at de tre landes ambassadører i Washington skulle foretage en orienterende henvendelse til den amerikanske regering med henblik på at erfare dennes stilling til forudsætningerne for en nordisk forsvarsalliance. De tre ambassadører skulle ^{samlidigt} såvidt muligt handle på samme linie og i nær indbyrdes kontakt. Det var tanken, at de ved deres henvendelse til den amerikanske udenrigsminister skulle redegøre for resultatet af Oslomødet og forklare ~~de nordiske landes stilling og den~~ /

Der var endvidere i Oslo opnået enighed om, at det ville være hensigtsmæssigt at lade de nordiske landes ambassadører i London og Paris foretage en tilsvarende henvendelse, ligesom man fra dansk side havde truffet foranstaltning til, at gesandterne i Holland og Belgien ville

Her begynder
drøftelsen i nævnet
af spørgsmålet om
forsvarsalliancen

Milvsmødet d.
2/2 1949

1. Betydning man i de nordiske lande man tillægger det, at et nordisk forsvarsforbund kan komme i stand.

og forklare de nordiske landes stilling og den betydning man i de nordiske lande må tillægge det, at et nordisk forsvarsforbund kan komme i stand.

i de pågældende
lande

modtage underretning med henblik på, at disse kunne orientere regeringerne i ~~disse~~ ^{de pågældende} lande.

Edvard Sørensen var enig i, at ambassadørerne i Washington rettede henvendelse til den amerikanske regering. Han tilføjede, at det efter hans opfattelse ville være det heldigste, om de indfandt sig samtidigt, idet en sådan ydre manifestation af den nordiske enighed ville have mere vægt, end hvis de kom hver for sig. Taleren var endvidere enig i, at det ville være nyttigt, om der fandt en lignende orientering sted i Paris og London. Edvard Sørensen henstillede indtrængende til regeringen, at der ikke blev spildt flere dage end strengt nødvendigt; det var påkrævet, at man snarest muligt modtog rapport fra Ambassadør Kauffmann, så at det blev muligt at danne sig et indtryk af, om der bestod mulighed for at gå videre med de nordiske drøftelser. Edvard Sørensen udtalte dernæst, at han under Oslomødet havde forstået, at Norge ~~derhos~~ ville rette henvendelse

til den amerikanske regering og anmode om, ~~hvarnen orientering om hvad Atlantpagten~~ at indbydelsen til Norge om at deltage i ~~hvarnen vil gaa ud fra og hvilke vilkår~~ Atlantpagten måtte vente, indtil man havde ~~det fra Norge Vedh. blev samme blev tale om~~ set, hvad denne pagt nærmere gik ud på. ~~Taleren ansaa det for byghende nødvendigt, at~~

Danmark, der i lighed med Norge havde modtaget en underhåndshenvendelse om tiltrædelse af Atlantpagten, måtte instruere den Washington-ambassadøren om at foretage en lignende démarche, thi ellers ville vor good-will i Amerika forspildes.

Kraft anså det for nyttigt, at der fandt en snarlig henvendelse sted i Washington, og det var takkeligt, at der gennem en sådan orientering ville kunne opstå grundlag for fornyede overvejelser og forhandlinger om en nordisk pagt.

Taleren var enig med Edvard Sørensen i, at de tre ambassadører burde indfinde sig samtidigt.

Taleren ville gerne slutte sig til Edvard Sørensens henstilling om, at der samtidig fandt en dansk henvendelse sted til den amerikanske regering vedrørende Atlantpagten. Han fremhævede, at hans parti ikke kunne tiltræde, at man fra dansk side ~~indlod os søge orientering~~ ^{ventede drøftelserne heraf}, indtil man havde set udfaldet af de nordiske forhandlinger, ^(hvis Norge søgte sådan orientering.) Danmark burde i denne henseende foretage lignende skridt som Norge, og man burde ikke i U.S.A. fremkalde indtrykket af, at Danmark havde en anden stilling end Norge. [○] Kraft henviste i denne forbindelse til det nyligt afgivne norske svar på den sovjetrussiske note, der havde gjort et godt indtryk i de vestlige demokratier. [✓]

Starcke fandt også, at en samlet henvendelse fra de tre nordiske landes ambassadører ville gøre stærkere indtryk både indadtil og udadtil. Det var iøvrigt talerens opfattelse, at den amerikanske henvendelse til Danmark og Norge vedrørende Atlantpagten vanskeligt kunne sidde overhørig. Vi burde ^{altså} som Norge orientere os om konsekvenserne af en sådan pagt; ^{selvom den sandsynligvis med, at} ~~vi ikke~~ indlod os i egentlige forhandlinger.

undlod at søge orientering, ...

...forhandlinger, hvis Norge søgte sådan orientering.

Statsministeren havde tidligere sagt, at hvis Danmark følger samme linie som Norge, måtte det vel være tilstrækkeligt. Taleren kunne vanskeligt forestille sig vor situation, hvis vi indtog en særstilling. Vor stilling er meget ømfindelig.

[Statsministeren havde tidligere sagt, at hvis Danmark følger samme linie som Norge, måtte det vel være tilstrækkeligt. Taleren kunne vanskeligt forestille sig vor situation, hvis vi indtog en særstilling. Vor stilling er meget ømfindelig.]

[Hvis Danmark fremkalder det indtryk i USA, at vi - modsat Norge - bøj os for russisk tryk?]

Skulle Danmark fremkalde det indtryk i USA, at vi - modsat Norge - bøj os for russisk tryk?

[kom i en vanskelig stilling, hvis vi ikke...; dette var ikke ensbetydende med, at vi indlod os...]

...kom i en vanskelig stilling, hvis vi ikke...; dette var ikke ensbetydende med, at vi indlod os...

Jørgen Jørgensen (MF) var enig i, at de tre ambassadører burde foretage en samlet henvendelse. Dette ville understrege, at de nordiske lande dog ikke var så langt fra hinanden, men han havde forstået, at det heller ikke var fra dansk side, at forslaget herom havde mødt modstand. Taleren havde iøvrigt forstået, at Norge ikke nu ville ^{berømt afprøvet om det var nødvendigt} indgå i forhandlinger om Atlantpagten, men at man fra norsk side ville henvise til, at de nordiske drøftelser endnu ikke var afsluttet.

..ikke nu ville besvare spørgsmålet om det var rede til...

erindres an
Bomholt ~~stalte,~~ ^{at} det var rimeligt,
om regeringen fik netvæts tilslutning til
at tilstræbe et grundlag for det bedste
Resultat i Sammenhæng med de nordiske lande.
mulige sammenhold mellem de nordiske lande.

Edvard Sørensen udtalte, at Jørgen Jørgensen måtte have misforstået ham.

Bomholt erindrede om, at man ikke kan både blæse og have mel i munden. Danmark skulle koncentrere sig om at virke for nordisk sammenhold og ikke slippe tråden. Regeringen burde få nævnets tilslutning til at søge udvirket det bedst mulige resultat i samarbejde med Norge og Sverige.

Forholdet var det, at den norske henven-
delse til U.S.A. ville gå ud på, at Norge
ikke ønskede på nuværende tidspunkt at
tilslutte sig Atlantpagten, men man ville
på den anden side fra norsk side gerne
modtage orientering om denne pagt. Tale-
ren forespurgte igragt, hvilken instruks
der var udarbejdet til ambassader Kauffmann.
Martha Jensen indbragte
Taleren anmodede ~~de~~ regeringen om et til-
sagn om, at Danmark ville foretage en lig-
nende orientering i Washington som den
fra norsk side planlagte.

hvad der var grundlaget for den danske regerings politik, og...

! hoort der van grondwet
 5 for den deinde Regering
 politiek, 67

Taleren måtte påny
indtrængende
anmode...

Bomholt sagde, at han så måtte præcisere sit standpunkt nærmere: Hvad det kom an på i den givne situation var,....med alle til rådighed stående materialer

Bomholt | fremhævede, at det i den givne
situation ~~var~~ af virkelig betydning, at man
fra dansk side overfor den amerikanske re-
gering (her allé be rødt og blåt materiale) dokumenterede, at et samlet Norden

ville være ikke alene i USA's, men i hele den demokratiske verdens interesse.

Kraft: Hvad vi spurgte om, var om det ikke var Norges hensigt samtidig med fælleshenvendelsen i Washington at orientere sig om Atlantpagten. Fra dansk side burde noget tilsvarende finde sted. Det konservative parti måtte anse det for afgørende nødvendigt, at instruktionen til Kauffmann omfattede også dette punkt.

I for afgjort mindst, at instruktionen fra Kauffmann omfattede også dette punkt

...samme linier og nogenlunde samtidig, hvilket tilstræbes.

Munde, at den var selvsagt, at Ambassadøren i sine samtaler i Washington naturligvis måtte komme ind på Atlantpagten og herunder erholde en vis orientering og

...at den norske statsminister selv mente, at det var selvsagt, at ambassadøren i sine samtaler i Washington naturligt måtte komme ind på Atlantpagten og herunder erholde en vis orientering og havde udtalt, at tanken...

ville være ikke alene i U.S.A.s men i hele den demokratiske verdens interesse.

Hvad vi spurgte om, var
Kraft: ~~spurgte~~, om det ikke var Norges hensigt samtidig med fælleshenvendelsen i Washington at orientere sig om Atlantpagten. Fra dansk side burde noget tilsvarende finde sted. *Det konservative Parti mente også dette*

På Statsministerens foranledning tog Udenrigsministeren herefter ordet og udtalte at han var meget interesseret i de fremkomne udtalelser om ønskeligheden af en samtidig henvendelse i Washington. De danske ministre havde under drøftelserne i Oslo om dette punkt netop indtaget dette standpunkt, som imidlertid ikke var blevet delt hverken fra norsk eller svensk side. Udenrigsministeren mente dog ikke, at det havde så stor betydning, blot ambassadørene udtalte sig efter samme linier *og nogenlunde samtidig, hvilket tilstræbes*.

Udenrigsministeren oplyste herefter, at den norske statsminister ^{E. Ahr} havde udtalt, at tanken med en norsk orientering i Washington var at forklare U.S.A. de betænkeligheder, som bestod for de nordiske lande ved en tilslutning til Atlantpagten, ~~der~~ ^{der} ville give anledning såvel til reaktioner fra russisk side som til en forøget kommunistisk virksomhed i de enkelte lande.

Udenrigsministeren oplæste herefter den instruktion, som ~~fra dansk side~~ tænkes givet Ambassadør Kauffmann (dépêche nr. I af 2.februar 1949).

Udenrigsministeren tilføjede, at det ikke var hensigten, at der skulle foretages

, at denne instruktion var i hovedsagen i overensstemmelse med,...

nogen henvendelse i Moskva.

Kraft udtalte, at denne ~~indstilling~~ ^{instruktion} var i ~~fuldstændig~~ ^{hovedsagen i} overensstemmelse med, hvad hans parti måtte anse for rimeligt. Han tilføjede, at Danmark ville komme til at stå noget svagere end Norge, der overfor De Forenede Stater med større vægt kunne fremføre årsagerne til, at Norge ikke for sit vedkommende havde kunnet indtræde i en nordisk forsvarsalliance som den foreslåede.

Men Kraft måtte ønske oplysning om, hvad der var Danmarks stilling, om den danske ambassadør...

Men Kraft spurgte om den danske ambassadør i denne henseende skulle indtage et lignende standpunkt. Var det tanken, at der skulle gives udtryk for, at Danmark også ønskede tilsagn om bistand fra U.S.A.?

Taleren ~~vilde endelig henstille~~ til Statsministeren og Udenrigsministeren, at der blev givet nævnet tilsagn om, at Ambassadør Kauffmann blev instrueret om ~~ved~~ ^{gennem} ~~hvilke~~ ^{hvilke} henvendelse til den amerikanske regering at udbede sig nærmere orientering om Atlantpagten.

Statsministeren oplyste, at den norske statsminister havde meddelt, at det var Norges agt at instruere den norske ambassadør om at forklare den amerikanske regering, hvilke fordele der var forbundet med et skandinavisk forsvarsforbund, samt at fremstille ulemperne ved et spaltet Skandinavien. Herved ville man fra norsk side bede om, at opfordringen til Norge om at tiltræde Atlantpagten indtil videre måtte blive tilbageholdt.

Det sidste håb for, at gennemføre en nordisk forsvarsalliance, fortsatte Stats-

Statsministeren appellerede til Kraft om ikke at gøre sagen mere kompliceret end den allerede var. Han kunne oplyse, ...

ministeren, ligger nu i de tre ambassaderes hænder.

Regeringen ønskede, at Danmark skulle gå sammen med Norge, så langt det var muligt, men man kunne ikke give tilsagn om/ og instruere Ambassadør Kauffmann ~~at~~ at foretage skridt som den norske ambassadør ikke er instrueret om. Samtalerne i Washington ville jo iverigt i alle tilfælde

Det danske udtalelse vil følge Norge ind i en allianse. Regeringen kunne ikke

...tilsagn om, at Danmark eventuelt vil følge Norge ind i en Atlantpagt. Og regeringen kunne ikke instruere ambassadør Kauffmann om at foretage skridt som den norske ambassadør ikke er instrueret om. Samtalerne i Washington ville jo iverigt ganske af sig selv medføre visse drøftelser om Atlantpagten.

af sig selv medføre visse drøftelser om Atlantpagten.

Edvard Sørensen udtalte, at det under delegationsmødet i Oslo var blevet oplyst, at man fra norsk side ville rette henvendelse til Washington om, at indbydelsen til Atlantpagten ~~blev~~ udsat i afventen på en nærmere orientering om denne pacts indhold og konsekvenser. Taleren ville iverigt gerne høre Ambassadør Kauffmanns bedømmelse af situationen.

...måtte blive udsat...

Kauffmann udtalte, at Danmark og Norge hidtil i Washington havde optrådt på samme linie, og der var ikke fra amerikansk side formelt gjort forskel på de to lande.

Ved afslutningen af mødet i Oslo havde statsministeren udtalt, at det ikke var et brud men et håb. *Atto var og som den norske regering opfattede som: Verdenspressen var det* ~~at de tre ambassaderes fælles~~ henvendelse i Washington ville have været ønskelig, ~~hvis den kunne have klargjort~~, at der ikke var sket et brud, og at det primære ønske for de tre lande stadig var en nordisk forsvarspagt.

skues indholdet for den 7
Kauffmann oplyste videre, at han selv ville have en samtale med den amerikanske udenrigsminister ~~for næste mandag~~, og

Det vil nok have været meget ønskeligt, om den havde kunne gøre en

Dette var også den norske regeringsopfattelse, men i verdenspressen var det et brud. Det ville derfor have været meget ønskeligt, om der havde kunnet gøres en fælles henvendelse i Washington. Derved kunne man bedst klargøre, at der ikke var sket et brud, ... Kauffmann skulle imidlertid nu den 7. februar have...

Kauffmann ville herunder søge at klargøre...at der endnu består et håb om nordisk enighed. Så længe Norge ikke siger: - Nu ønsker vi en indbydelse -, skulle arbejdet kunne foregå parallelt. Men hvis Norges standpunkt ændres, er det vigtigt for Danmark at få besked herom i god tid. Kauffmann mente dog ikke, at sagen lå helt så vanskeligt, som nogle af nævnets medlemmer formodede.

at det var ham bekendt, at den norske ambassadør ligeledes skulle træffe den amerikanske udenrigsminister denne dag. Kauffmann ville for sit vedkommende søge at bevæge den svenske ambassadør til også at indfinde sig hos den amerikanske udenrigsminister førstkommande mandag.

Kauffmann vil herunder søge
~~Det kom an på~~ at klargøre overfor den amerikanske regering, at et nordisk forsvarsforbund ikke alene ville være i Nordens interesse, men også i U.S.A.s og de andre vestlige demokratiers, at ~~den endelige beslutning~~

Frøde Jakobsen udtalte med henblik på den norske statsministers udtalelser, at der var forskel på at gøre opmærksom på betænkelighederne ved en Atlantpagt og at søge objektiv orientering herom.

Statsministeren gentog sit referat af, hvad statsminister Gerhardsen havde udtalt.

Kraft udtalte, at han ville være tilfreds, såfremt Statsministeren og Udenrigsministeren ville afgive en højtidelig erklæring om, at ~~altså~~ *derom* dersom den norske ambassadør blev instrueret om at foretage en orientering om Atlantpagten, ville den danske ambassadør også være instrueret om at foretage lignende skridt, således at der ikke skulle fremkomme en forskel på den norske og den danske stilling.

den sidste beslutning
Statsministeren svarede, at ~~regeringen~~ *den norske regering* havde været underrettet om den norske regerings hensigter. *hvis* den norske regering ændrede sin instruks, og den danske regering blev underrettet herom, ville der straks blive indkaldt til nævnsmøde for ~~at drøfte~~ *at drøfte*

den nye situation, som da ville foreligge.

Gustav Pedersen betonedes, at dette ikke betød, at man fra regeringens side på forhånd havde forpligtet sig til at følge Norge.

Kraft udtrykte ønsket om blot at blive underrettet om, hvad der blev gjort fra norsk side, således at Danmark kunne indtage samme holdning.

Statsministeren betonedes heroverfor, at det var en selvfølge, at nævnet ville blive holdt underrettet.

Harald Petersen mindede om, at den norske statsminister havde udtalt, at man fra norsk side ville frenhøve betenkelighederne ved en Atlantpagt. Hvis dette var rigtigt, betød det, at Udenrigsminister Langes standpunkt var fastlåst, thi Lange havde under Oslo-mødet udtalt, at Norge vel ikke ville underskrive en pagt in blanco, men foretage sonderinger om, hvad en tilslutning til en Atlantpagt ville indebære. ~~Det syntes, som om de skarpe norske standpunkter således var faldet.~~

Statsministeren understregede, at Udenrigsminister Lange var en varm tilhænger af et skandinavisk forsvarsforbund, ~~men det var hans ønske, at den amerikanske~~ ^{forbund} ~~regeringsforståelse for og støtte til for-~~ ^{bundt måtte blive vundet.}

Kraft gentog sit ønske om, at Ambassadør Kauffmann måtte blive instrueret om i lighed med Norges ambassadør at søge information om Atlantpagten. Norge ville ved at redegøre for sit standpunkt komme ind på Atlantpagten.

Edvard Sørensen bad om oplysning om, hvorledes den danske regerings standpunkt var i forhold til de indbyrdes modstridende norske og svenske standpunkter. Taleren ville på sit partis vegne betone, at man som mål havde sat sig et nordisk samarbejde ~~under~~ ^{for} den fornøden forståelse ~~fra~~ ^{for} vest. Nu, da Danmarks mæglerrolle for øjeblikket var udspillet, ønskede man at høre regeringens standpunkt.

Statsministeren havde ved et gruppe-møde i Oslo udtalt, at Norge antagelig ville henvende sig til De Forenede Stater og anmode om at blive orienteret om Atlantpagten. Nu fremgik det af statsministerens udtalelser, at den norske statsminister havde udtalt, at henvendelsen fra norsk side skulle udsættes.

Taleren rejste under henvisning hertil det spørgsmål, om Norge da havde frafaldet sit ønske om at modtage orientering.

Thorkil Kristensen bemærkede, at den amerikanske udenrigsminister, når han havde haft sine samtaler med de tre nordiske ambassadører, antagelig ville gøre sig sine tanker om eventuelle forskelligheder i deres udtalelser. Man kendte fra dansk side den norske instruks, men taleren rejste spørgsmålet, om også den svenske instruks var kendt. *En norsk betingelse var, at de tre lande var enige.*

Gustav Pedersen udtalte henvendt til Edvard Sørensen, at den danske regerings mæglingsbestrebelse ikke var afsluttet. Henvendelsen i Washington var netop et

forsøg på at genoptage mæglingsarbejdet.

*Duften var den, den var i Bjældskov Grønt by
at tage stilling til Atlantpagten.*

under forudsætning af
fornøden forståelse fra
vest.

En første betingelse var,
at de tre lande var
enige.

Derfor var der ikke for
øjeblikket grund til at
tage stilling til
Atlantpagten.

Jørgen Jørgensen understregede, at vi måtte tilstræbe gennem ambassadørerne i Washington at overbevise De Forenede Staters regering om, at det også var i U.S.A.s interesse, at et nordisk forsvarsforbund blev indgået. Disse bestræbelser måtte ikke forfuskes derved, at man samtidig gav udtryk for, at såfremt det ikke lykkedes at opnå enighed om et nordisk forbund, ville Danmark følge Norges standpunkt.

Bomholt ^{udsatte} ~~havde~~ mødet kl. 17,50, og forhandlingerne genoptoges kl. 18,00.

Bomholt sluttede sig til den af Jørgen Jørgensen fremførte betragtning.

Hauch udtalte, at han ved at følge forhandlingerne var kommet til det resultat, at Ambassadør Kauffmann havde al den bemyndigelse, der var fornøden for, at han kunne føre forhandlingerne på Danmarks vegne ^{her} ~~med~~ tilfredsstillende ^{resultat} ~~resultat~~. *Sige*

Udenrigsministeren udtalte, at han måtte tiltræde Jørgen Jørgensens betragtning. Det kunne ikke nytte ^{Sige} ~~at man~~ henvende sig til amerikanerne og ~~sige~~ ^{Sige} ~~at~~ vi ville foretrække en nordisk pagt, men ^{for det tilfælde, at} ~~denne~~ ikke kunne gennemføres, ^{Sige} ~~at~~ spørge om, hvad det ville koste at blive medlem af Atlantpagten. Udenrigsministeren fandt ikke, at man af Oslomødet kunne drage den konsekvens, at enhver mæglingsvirksomhed fra dansk side nu var forspillet. Der bestod stadig en chance for mægling, men denne ville blive ødelagt, hvis man på indeværende tidspunkt forlangte et klart dansk svar på, hvad det danske standpunkt

...Danmarks vegne på tilfredsstillende grundlag, og hvis det var tilfældet, var der ingen grund til at arbejde sig dybere ind i en diskussion.

Det kunne ikke nytte at henvende sig til amerikanerne og sige, at vi ville foretrække en nordisk pagt, men for det tilfælde, at denne ikke kunne gennemføres, samtidig spørge om,...

var med hensyn til meningsforskellen mellem Norges og Sveriges standpunkt.

Udenrigsministeren kunne iøvrigt tilslutte sig det af Hauch anførte.

Harald Petersen spurgte, om der var opstået en ny situation. Var det, der var anstødsstenen i Oslo, nu fjernet? Taleren kunne ikke se, at der var indtruffet en ny situation. Det eneste, der talte derfor, var Statsministerens referat af den norske statsministers udtalelser.

Statsministeren svarede hertil, at der ikke var opstået nogen ny situation. Der forelå den mulighed, at U.S.A. på basis af ambassaderernes sagfremsættelse ville forstå, at en nordisk pact ville være i U.S.A.s interesse, og som følge heraf give tilsagn om våben og støtte indenfor en rimelig tid. I så fald ville der foreligge en ny situation, og det var dette, nordmændene ikke havde villet forspilde ved nu at rette henvendelse vedrørende Atlantpacten.

Statsministeren betonedes, at der dog var mulighed for, at De Forenede Stater forstod, at de måtte gøre noget for ikke at hidføre en spaltning af Norden.

Men havde fra oppositionens side krævet, at Ambassader Kauffmann skulle optage drøftelser om Atlantpacten. Sådanne drøftelser ville jo komme ganske af sig selv, men der kunne ikke i instruksen optages en passus herom, fordi der var en aftale med Norge om instruktionens ordlyd, og fordi der efter det oplyste ikke ville blive givet en sådan norsk instruks.

Edvard Sørensen erklærede, at han var tilfreds, såfremt der i tilfælde af en ændring i situationen ville blive indkaldt til omgående møde i nævnet.

Kraft var enig i, at der under forhandlingerne i Washington kunne opstå en ny situation. Han klarlagde Venstres, Det konservative Folkepartis og Retsforbundets standpunkt således, at de tre partier gik ud fra, at der ikke indtil videre var kontakt om det skandinaviske forbund, men at Norge og Danmark stod i samme stilling derved, at begge lande havde modtaget en opfordring om at tilslutte sig Atlantpagten. Af denne grund måtte Danmark følges med Norge, og ud fra denne betragtning havde man fra de tre partiers side fremsat det ønske, at Danmark i lighed med Norge skulle anmode om orientering om Atlantpagten.

Statsministeren mente ikke, at instruksen til den norske Washington-ambassadør endnu var endeligt udarbejdet.

Kraft troede ikke, at Statsministeren havde ret heri.

Det fremgik af den nylige norske note til Sovjet, at Norge nu ville henvende sig til Washington om orientering.

Statsministeren svarede, at denne note var udarbejdet, efter at den danske delegation var rejst fra Oslo.

Kraft replicerede, at Norge simpelt hen var nødt til at skaffe sig oplysning i Washington for at kunne svare Rusland.

Statsministeren erklærede, at Danmark ville blive orienteret om den norske

Men hans parti standpunkt måtte nu være dette: Når Oslo-mødet er endt som det er, må vi indtil videre gå ud fra, at der næppe er mulighed tilstede for et skandinavisk forbund, at Danmark og Norge er i en særskilt stilling indbudt til forhandlinger om Atlantpagten, at Danmark derfor må følges med Norge, og ud fra denne betragtning havde man fremsat det ønske, at Danmark...

Men hans parti standpunkt måtte nu være dette: Når Oslo-mødet er endt som det er, må vi indtil videre gå ud fra, at der næppe er mulighed tilstede for et skandinavisk forbund, at Danmark og Norge er i en særskilt stilling indbudt til forhandlinger om Atlantpagten, at Danmark derfor må følges med Norge, og ud fra denne betragtning havde man fremsat det ønske, at Danmark...

instruks, og hvis det norske standpunkt ville blive ændret, ville nævnet blive indkaldt.

Kraft tog dette til efterretning.

Jørgen Jørgensen (MF) udtalte, at Krafts konklusion af mødet i Oslo: at kontakten om den nordiske pakt var ophørt, var forkert. Hvad var ellers meningen med henvendelsen i Washington ?

Kraft svarede, at denne henvendelse ikke havde til formål at skabe grundlag for nye forhandlinger, men at forklare den amerikanske regering, at der ikke kunne opnås enighed mellem de tre nordiske lande.

og så se, hvad der ville ske.

Alsing Andersen udtalte, at han var lidt bekymret for, at den debat, der nu udspillede sig, ville blive gentaget under folketingsdebatten næste onsdag. Noget sådant ville skade ambassaderernes bestrebelse.

, at der var meningsforskel tilstede.
Det konservative Folkeparti havde...

Kraft svarede, at Det konservative Folkeparti havde det principale standpunkt, at en skandinavisk forsvarspagt kun kunne dannes, hvis man fik våben og forståelse fra vestmagterne. Denne uenighed mellem hans partis og regeringens standpunkt havde hidtil kunnet holdes tilbage i de fælles bestrebelse. ~~for at opnå nordisk enighed~~ Situationen var imidlertid nu ændret.

for at opnå nordisk enighed.

Bomholt bemærkede, at der dog var enighed om ikke at spænde ben for forslaget i Washington. ~~fælles grundtone~~

Thorkil Kristensen udtalte, at forslaget i Washington skulle gå ud på at undersøge, om der dog ikke skulle kunne til-

...at der dog var enighed om foretagelse af en samtidig henvendelse i Washington og om formålet derfor. Man burde ikke spænde ben for denne fælles grundtone.

vejsbringes den enighed, som ikke var til stede i Oslo. Forholdet var måske imidlertid det, at det norske svar på den russiske note var udtryk for, at Norge søgte på en gang at fastholde de nordiske drøftelser og indlede et samarbejde med vest.

Kauffmann udtalte, at således som han så sin opgave, kunne den kun løses derved, at han overfor de amerikanere, han talte med, afvejede på den ene side, hvad fordelene ved en skandinavisk pagt er, og så ~~det~~ fra U.S.A.s standpunkt, på den anden side ulemperne ved et splittet Skandinavien, hvor måske ~~Norge og Danmark~~ ^{et eller to lande} tiltrådte Atlantpagten, men ikke Sverige.

Kauffmann kunne have ønsket, at de tre ambassadører ~~havde givet deres enighed~~ ^{havde givet} det ydre udtryk, at de var mødt op sammen. Hans arbejde ville have været langt lettere, såfremt de tre lande havde kunnet fremstille for offentligheden med en erklæring om, at de, besjælet af ønsket om at yde deres bidrag til fredens bevarelse, indtil videre var enige om ~~at~~ ^{at de} ind i et videre regionalt samarbejde, men med øjeblikkelig virkning ville indgå en militæralliance og samtidig indlede forhandlinger om samarbejde på andre områder: om mentunion, tolunion og fælles arbejdsmarked..

Kauffmann forlod herefter mødet.

Udenrigsministeren ~~besvarede~~ ^{besvarede} en af

Thorkil Kristensen fremsat forespørgsel

~~at~~, at man ikke kendte den svenske indstilling.

et løb af en time skulle
forberede sig til
at kunne møde den anden

Kauffmann, der i løbet af en time skulle flyve tilbage til Washington og derfor nu måtte forlade mødet, udtalte...

...et eller to lande tiltrådte Atlantpagten, men i hvert fald ikke Sverige.

...tre ambassadører kunne have mødt op sammen.

...fælles erklæring...

...var enige om ikke at gå ind i et videre regionalt samarbejde, men at de med øjeblikkelig virkning ville...

Udenrigsministeren meddelte som svar på en af Thorkil Kristensen...

Thorvald Kristensen beklagede, at der ikke var en sådan kontakt.

Statsministeren udtalte hertil, at mødet i Oslo sluttede med samtaler mellem de tre landes ministre. Han ville isøvrigt i morgen skrive et personligt brev til den norske statsminister og gøre opmærksom på, at der var en modsætning mellem den udtalelse, han var fremkommet med i Oslo, og det norske svar på den sovjetrussiske note. Statsministeren udtrykte isøvrigt håbet om, at der ikke under den forestående folketingsdebat ville falde udtalelser, der kunne skade bestræbelserne i Washington.

Kraft udtalte, at hans parti ikke kunne give afkald på ret til at redegøre for de vilkår, på hvilke man kunne gå med til en nordisk forsvarspagt.

Bomholt henstillede, at man ikke ved debattens form udelagde regeringens bestræbelser.

Statsministeren oplyste, at debatten ville forme sig på den måde, at Udenrigsministeren ville afgive en omfattende redegørelse for, hvad der siden udenrigsministermødet i Stockholm i september 1948 var passeret; herefter ville partiernes ordførere få ordet.

Edvard Sørensen henstillede, om Udenrigsministerens tale ikke kunne komme ordførerne i hænde et døgn, før den skulle holdes.

Der udsandt sig herefter en længere drøftelse om tidspunktet for folketingsdebatten, hvorunder det oplystes, at det

af hensyn til en kommunistisk forespørgsel var nødvendigt at afholde denne førstkommande onsdag i henhold til dagsordenens 10. dages regel.

Udenrigsministeren bemærkede, at der skulle være debat i det norske storting i denne uge, og at noget tilsvarende ventedes at ville finde sted i Stockholm næste onsdag. Dette burde tages i betragtning, for at man ikke skulle kunne sige, at problemerne drøftedes frit i Norge og Sverige, men ikke i Danmark.

Jørgen Jørgensen (ML) foreslog, at der blev afholdt møde i nævnet mandag eller tirsdag, ved hvilken lejlighed Udenrigsministeren kunne give forhåndsunderretning om, hvad han agtede at sige.

Mødet hevedes kl. 18,45.

...hvad han agtede at sige og partiernes holdning dertil indordnes under hensyntagen til ønsket om ikke at skade forhandlingerne i Washington.

*Partiernes holdning til
indordningen af mødet
blev drøftet i nævnet
mandag.*